

brez šminke

Sploščeni Brecht

Bertolt Brecht: Bobni v noči.

Režija **Matjaž Pograjc**, Mestno gledališče ljubljansko

Primož Jesenko

Bobni v noči, ki jih Bertolt Brecht ustvari pri dvaindvajsetih in so leta 1922 njegova prva uprizorjena igra, so delo avtorja, ki ni ekspresionistično kritičen, a tudi marksist (še) ni. Z igro seznanjeni gledalec sprva spremlja Pograjčevo predstavo skozi vse, kar ji v njenem veseljaškem ritmu manjka. Če pa zamenja optiko, je pred njim enourna zgostitev predloge do obisti (zajame uro in še nekaj minut). V resnici predstava pokaže, kako današnji teater dojema samega sebe in kaj od sebe pričakuje.

Uprizoritev med komedijo in kabaretom posrečeno vpelje Levega, Desnega in Srednjo, trio posredniško-reznerskih figur (**Lotos Vincenc Šparovec**, **Gregor Gruden** in **Tjaša Železnik**), skozi pa tehniko potujitve, ki je Brecht ob nastanku Bobnov v noči še ni utemeljil. Domnevno padli vojak Kragler se po štirih letih vrne z vojne, najde pa nevesto Ano (**Jana Zupančič**), ki je umes zanosila s premetenim dobičkarjem Murkom (**Gasper Tič**) – etiko so namreč prekrili politika, pragmatizem, grobi interesi. Kraglerjeva vojaška izkušnja ne zanima nikogar, a »nepokopani mrtvec« (sila zaresni **Jure Henigman**) se Ani ne odpove in prevzame alternativni pristop k revoluciji: zasebnišvo, valjanje po beli postelji in ohranjanje lastne vrste. Groteskni ton, karikiran in farsičen, vzpostavlja situacijo brez »herojev časa«, ki jo v sklepu razrešita dve postavi z brzostrelko; po masakru odstrelita tudi sebe. V takšnem svetu ni prostora za poglobitev v kar koli: časnikarji vselej objavijo svoje litanije; razredni boj nima pomena, vedenje o uporui spartakovcev pozimi 1918/19 nastopi kot neobvezno; moški ne znajo več mastno pljuniti v estetsko dekorirana tla, ker jih tega ni nihče naučil ali ne čutijo potrebe po tem; jenkijevsko stanje duha konstruira fiktivnega sovraga, ki ga morda niti ni, tako kot je Kragler na

rampi le kratek čas; besede brez smisla in hlastna deklarativnost so geslo dneva. Kabaretni gestus, ki je hkrati odraz vsebine družbene realnosti, ne zahteva od gledalca »nenehne aktivne miselne soudeležbe« in iz njega ne izklicuje kritičnosti, oder je tu bojno polje osebnih sporov. In »vse skupaj«? Navaden teater iz desk in papirja, pove Brechtov Kragler v sklepnem monologu, v predstavi pa ga povzame Srednja in s tem nakaže, zakaj Bobni v noči ustrezajo Pograjčevi režijski enačbi. Kaj lahko gledališče spremeni tu in zdaj? Pograjc ne goji iluzije, da kaj bistvenega.

Scena **Tomaža Štrucla** nastavi v globini odra vrste miz iz svetlega lesa, na katerih akterji v kostumih **Mateje Benedetti** izmenično proizvajajo tolkalsko glasbeno vezivo **Tiborja Miheliča Syeda**, ki je ena bolj izvirnih sestavin predstave (v resnici tudi edina upravičuje njen naslov). Igralska zasedba MGL se vrže v odrski sistem polno, njihov užitek je razviden zlasti v množičnih prizorih, čeprav se razumevanje Brechtovega principa pri vseh ne zdi izenačeno. Režijsko je celota izpeljana kot precej neizostren kabaretni »sociogram«, ki pospešeno drvi v svoj cilj, obenem pa Pograjc (ob dramaturginji **Amelii Kraigher**) zvito preobrača vprašanje, kako si je Brechta mogoče predstavljati. Kot avtor s prepoznavno režijsko gesto seveda obvlada svoj métier in preizkuša sintetični odrski jezik, pri čemer črpa osrednji impulz za razmislek o prostoru iz telesa: navduši z izrabo večnamenskega rdečega platna, ki govori več zgodb, ali z lesketom rdečih konfetov, ki jih sapa zmeraj znova vrača iz pododrja. Interpretativno pa režiji marsikaj zmanjka. Izpeljanih je nekaj premestitev besedila, dodani so posamezni novi motivi, toda vse to ne spremeni dejstva, da zasede oder zloščeni Brecht s shematiziranimi obris, ki po vsem sodeč zablja gledalca k drugačnemu protokolu spogledovanja z Brechtovo motiviko.

Tako je po Pomladnem prebujenju pred nami naslednja predstava MGL, ki nagovarja v prvi vrsti mlajše občinstvo. Ponuja kratkočasje. Pa komaj kaj več.